

Focus op melken uit stimuleert stalvo

De laatste twee jaar is stalvoeren duidelijk bezig aan een opmars. Veehouders beginnen vaak met het vers voeren van het moeilijk te benutten, eiwitrijke herfstgras. Stalvoeren blijkt volop kansen te bieden om de kostprijs te verlagen, maar het past alleen bij veehouders die plezier beleven aan het flexibele spel dat het ophalen van het juiste verse gras is.

TEKST FLORUS PELLIKAAN

Tientallen jaren lang is de groep veehouders die aan zomerstalvoeren deed, redelijk constant geweest. Fanatieke aanhangers gingen er zonder twijfel mee door en andere veehouders zagen met het vele werk in het vooruitzicht geen aanleiding om ermee te starten. Tot er zo'n twee jaar geleden opeens een trendbreuk kwam. Meer en meer veehouders wagen de gok om toch eens met het stalvoeren van vers gras te starten. 'Niet verwonderlijk', zo analyseert Leo Tjoonk, teamleider ruwvoer bij Agrifirm. 'Er is de laatste jaren door adviseurs veel aandacht gevestigd op zoveel mogelijk melken uit ruwvoer en meer eiwit van eigen land. Na een paar jaar zie je nu dat veehouders dat advies ook echt oppikken en zoeken naar mogelijkheden om dat te maximaliseren. En dan komt

stalvoeren ook in beeld', zo stelt Tjoonk. Ook de doorlopende stroom aan positieve berichtgeving over zoveel mogelijk vers gras direct door de koe laten opnemen draagt bij aan de beeldvorming over stalvoeren.

Marges onder druk en eiwitprijs hoog

Nog een reden voor de toenemende belangstelling voor stalvoeren is het groeiende besef dat herfstgras ook zo goed mogelijk benut moet worden. 'En juist bij herfstgras gaat het bij de conservering van groen naar bruin fout, omdat de eiwitverhouding compleet scheeftrekt. En dat terwijl vers herfstgras een mix is van ruw- en krachtvoer. Stalvoeren helpt om meer van dit herfstgras groen te voeren en dus de benutting te verhogen. Zeker als de draagkracht minder

ruwvoer eren

wordt en versmering door grote koppels op de loer ligt', vertelt Andries-Jan de Boer.

De zelfstandig bedrijfsadviseur en melkveehouder is zelf stalvoerder en merkt in de praktijk dat jonge en fanatieke boeren stalvoeren gebruiken om een stapje erbij te zetten in het optimaliseren van de bedrijfsresultaten. 'Economie is absoluut een drijfveer voor stalvoeren, zeker nu de marges onder

druk staan en de eiwitprijzen erg hoog zijn. Wil je optimaliseren, dan staat stalvoeren zeker op het lijstje met opties.'

Rinus Wientjens, weidecoach en bedrijfsadviseur bij Flynth, is het met De Boer eens. 'De kosten van aangekocht voer zijn in vijf jaar tijd gemiddeld zo'n 1,5 cent per kilo melk gestegen. Veel boeren in het oosten of zuiden van het land hebben daarbij de afgelopen jaren ook nog eens voer te kort

Enquête: eiwit van eigen land belangrijkste drijfveer

De vaakst genoemde reden om vers gras op stal te voeren is meer eiwit van eigen land halen. Dat blijkt uit een enquête gehouden door Paul Vergeer en Inge Dreierink, studenten van Aeres Hogeschool te Dronten in opdracht van zaaizaadveredelaar Barenbrug. In totaal werd bij dertig stalvoerders een enquête afgenomen en daarbij noemde 30 procent meer eiwit van eigen land als drijfveer. Minder loonwerkkosten voor inkuielen werd door 20 procent van de veehouders genoemd, gevolgd door de benutting van najaarsgras en het beperken van inkuilverliezen. Veel veldkavel werd

door slechts 10 procent van de veehouders betiteld als drijfveer voor stalvoeren.

Van de factoren die bepalen of stalvoeren succesvol is, werd door de ondervraagde veehouders smakelijkheid het vaakst genoemd. Verrassend genoeg werd daarna draagkracht genoemd, terwijl veel van deze stalvoerders op zandgrond boeren. Kroonroest en lengte van het gras werden even vaak genoemd als succesfactor, gevolgd door stoppellingte.

De melkveehouders zetten gemiddeld bij 17 centimeter gewaslengte het mes in het verse gras. Dat komt neer op zo'n 1900 kilo

droge stof per hectare. De spreiding is overigens wel groot en varieert van 10 tot 22 centimeter gewaslengte. De gemiddelde stoppellingte na stalvoeren varieerde van 5 tot 9 centimeter en kwam gemiddeld uit op circa 7 centimeter.

Bij de keuze van grasmengsels staat het criterium smakelijkheid duidelijk op nummer één. Dat wordt bijna twee keer zoveel genoemd als productie en drie keer zoveel als goede ervaringen. Een meerderheid van de stalvoerders kiest voor een mengsel met tetraploïde grassen en ook wordt klaver vaak ingezet.

gehad, waardoor dit bedrag op bedrijfsniveau soms nog verder is opgelopen. Daardoor is maximale benutting van eigen ruwvoer dus nog belangrijker geworden', stelt Wientjens. Ook enkele indicatoren in de KringloopWijzer die in de duurzaamheidsprogramma's van zuivelfabrieken beloofd worden, zorgen er volgens Wientjens voor dat op bedrijfsniveau stalvoeren soms in beeld komt.

Beginnen in de herfstperiode

De specialisten hebben met het benoemen van de voordelen van stalvoeren niet het doel om beweiden te ontmoedigen. 'Bij beide benut je vers gras, maar weiden is nog duidelijk iets goedkoper. Dus als de omstandigheden op het bedrijf ideaal zijn, heeft weiden beslist de voorkeur', stelt weidecoach Wientjens. 'Veel veehouders kiezen ervoor om naast weidegang ook stalvoeren toe te passen, maar dan als aanvulling. Bijvoorbeeld bij een kleine huiskavel of in de herfst als vertrapping op de loer ligt. Het zijn bedrijven die de kracht van vers gras kennen die aan de slag gaan met stalvoeren.' Dikwijls gebeurt dat om te beginnen in de herfstperiode, zo weet Tjoonk. 'Maar als veehouders in mechanisatie hebben geïnvesteerd en het bevalt goed, dan wordt stalvoeren al

snel uitgebreid naar een ruimere periode. Bijvoorbeeld door overdag te weiden en 's nachts vers gras op stal te voeren. Voedingstechnisch zijn de verschillen tussen het verse gras dat koeien opnemen in de wei of in de stal, niet heel groot. 'Doordat het gras bij stalvoeren iets langer is dan bij weiden en omdat koeien bij stalvoeren niet kunnen selecteren, ligt de vem-waarde van het opgenomen gras iets lager, circa 15 tot 30 vem', vertelt Leo Tjoonk. 'Door het iets oudere gewas is het eiwit ook iets lager en het suikergehalte juist iets hoger dan bij weidegras, maar dat hoeft helemaal geen nadeel te zijn. Daarnaast kunnen koeien sneller veel gras opnemen wanneer het voor het voerhek ligt, sneller dan wanneer ze het zelf bij elkaar moeten weiden.'

Stalvoeren brengt op het gebied van mechanisatie wel een investering met zich mee. 'Los van de trekker kom je met een frontmaaier en een opraapwagen al snel rond de 40.000 euro uit. Maar het gaat vooral om de jaarkosten en je schrijft in dat opzicht op deze investering niet heel snel af', geeft De Boer aan. 'De revenuen komen uit het voersaldo, doordat voerkosten dalen en de melkgift kan stijgen. Niet bij iedereen zijn de effecten hetzelfde, maar doorgaans kan de investering uitgerekend op jaarkosten wel uit.' Wientjens sluit

Groeiende vraag naar stalvoercombinaties

De groeiende aandacht voor stalvoeren wordt ook gemerkt in de mechanisatiehoek. Zo krijgt Ron van Laar, importeur van de uit Ierland afkomstige Grass-Tech, veel vragen over de machine die gras maait en raapt in één werkgang zonder dat het gras de grond raakt. Van Laar is vijf jaar importeur van de Grass-Tech en verkocht inmiddels 60 wagens in Nederland. Ook in Vlaanderen en België zijn er een aantal verkocht. Hij hoort vaak dezelfde argumenten voor investeren in stal-

voeren direct in de praktijk. 'Dankzij stalvoeren kun je de voeropname verhogen en zijn er minder verliezen dan bij het weiden of het inkuielen', stelt Van Laar. 'Het zijn juist boeren die al de voordelen van vers gras via weidegang kennen, die ook willen gaan stalvoeren. Veehouders met grote koppels die robotmelken, weiden de koeien niet meer dag en nacht. Door koeien een dagdeel te weiden en daarnaast vers gemaaid gras aan te bieden lukt het veehouders om een hoge dro-

gestofopname uit vers gras te realiseren.' Dat stalvoeren vooral gunstig is in het najaar, is volgens Van Laar een achterhaalde gedachte. 'De veehouders die met het systeem werken, starten met stalvoeren zodra het kan. Het kan juist ook in het voorjaar zorgen voor een hogere voeropname. Koeien vreten het verse gras in de stal veel sneller dan dat ze het bij elkaar moeten grazen in het land. De tijd die ze overhouden, kunnen ze gebruiken om te rusten en te herkauwen.'

Loonwerker Tuller stalvoert in de herfst vanaf half augustus

Bijna ieder jaar kuldde loonbedrijf Tuller uit Bathmen veel nat en zwaar herfstgras bij klanten. Naast dat het praktisch geen fijn product is om in te kuilen, vielen de resultaten ervan ook vaak tegen. Het zette het loonbedrijf aan om na te denken over een andere toepassing voor het herfstgras. 'Door te gaan stalvoeren kun je van herfstgras melkkoeienvoer maken en het eiwit goed benutten. We hebben vorig jaar daarom een belronde gedaan langs een vijftiental klanten of er belangstelling was om in loonwerk te gaan stalvoeren. Iedereen vond het een goed idee en hoewel er nog geen concrete toezeggingen werden gedaan, hebben we toch geïnvesteerd in een stalvoertrein', vertelt Cor Braakman van loonbedrijf Tuller. Mede door het ruwvoertekort en de mooie

nazomer en herfst had het loonbedrijf over belangstelling niet te klagen. Op de top werd er bij negen veehouders per dag gestalvoerd. 'Diverse veehouders wilden het wel eens proberen, omdat ze bijvoorbeeld de resultaten van stalvoeren zagen in hun studieclub. Het was even zoeken naar een logische dagindeling, maar dat ging uiteindelijk toch vrij gemakkelijk. Vorig jaar was dan ook wel een ideale herfst voor stalvoeren, met relatief weinig neerslag.' Gemiddeld heeft loonbedrijf Tuller zo'n veertig minuten tot een uur per bedrijf werk met het stalvoeren. 'We hebben met adviseurs naar het tarief gekeken en ze noemden de stelregel dat je met stalvoeren ongeveer een euro per koe per dag kunt besparen aan voerkosten. Dat komt dan nog boven

op de besparing van de vaak grote verliezen bij het inkuilen van herfstgras', vertelt Cor Braakman. Loonbedrijf Tuller kiest er bewust voor om pas half augustus te starten met stalvoeren. 'In de herfst is het voordeel van stalvoeren het grootst en eerder in het seizoen past het vaak ook niet in de planning', aldus Braakman. Ook komende herfst gaat de loonwerker weer stalvoeren. 'De veehouders van vorig jaar wilden graag door, maar de ruwvoerpositie is dit jaar wel anders, dus we zullen zien hoe groot de belangstelling is. Er heeft zich echter ook alweer een nieuwe klant gemeld waar we vorig jaar niet zijn geweest. Je ziet de belangstelling gewoon toenemen.'

zich daarbij aan. 'Ik heb voorbeelden gezien waarbij veehouders stalvoeren goed in de vingers hadden en de voerkosten 2,5 tot 3 cent per kilo melk daalden. Dan gaat het heel hard.'

Geen ongenueerd succes

Ondanks de opsomming van de voordelen van stalvoeren, zijn de jarenlange bezwaren niet opeens als sneeuw voor de zon verdwenen. 'Vers gras halen is iets wat iedere dag terugkomt, vergis je daar niet in', stelt Tjoonk. 'Ook moet je eigenlijk iedere week de stukken die je die week hebt gemaaid, bemesten. Dat vraagt tijd en discipline.' Andries-Jan de Boer is ervaren in het stalvoeren en ook fanatiek voorstander, maar hij plaatst wel nadrukkelijk kanttekeningen. 'Een ongenueerd succes voor ieder bedrijf is het niet. Het vraagt meer inspelen op de omstandigheden van het weer, de behoefte van de koe en het grasaanbod. Ook wisselt het gras in samenstelling door het seizoen heen. Sommige veehouders geeft het een kink om tussen de buien door toch nog even droog gras op te halen, terwijl anderen er gek van worden. Het is nog meer dan weiden een spel van flexibel inspelen op de wisselende omstandigheden.' Volgens De Boer zijn die wisselende omstandigheden nog breder dan alleen het weer. 'Ook maaidiepte, leeftijd, stadium en opbrengst van het gras en de bemesting bepalen sterk de smakelijkheid van het gras. Nog meer dan bij weiden kan het niet goed uitvoeren van het grasmanagement ook melk kosten.' Omdat vers gras beperkt houdbaar is, komt het aanbod voor het voerhek preciezer dan bij een gemengd rantsoen. 'Het is daarom handig als er een groep pinken is waar het restgras naartoe kan worden doorgeschoven', zo raadt De Boer aan. Veehouders die nadenken over stalvoeren, adviseert De Boer om het gewoon eens te proberen. Dat kan eventueel via stalvoeren in loonwerk (zie kader boven). 'Ik twijfel wel of je dan voldoende flexibiliteit hebt, die stalvoeren eigenlijk wel vraagt', stelt De Boer. 'Maar een investering is ook geen weggegooid geld. Mocht het na één tot twee jaar toch niet bevallen, dan zijn de machines nog zeker geld waard. Maar de belangrijkste vraag is of het bij je past als veehouder.'

